

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

จิตใจคน เห็นไหม ถ้าจิตใจคนอ่อนแอ จิตใจคนเข้มแข็ง คุณิ นกน้อยสร้างรังแต่พอตัว เรามาสร้างรังกันนะ สร้างเป็นที่อยู่อาศัย ศาสนวัตถุ ศาสนธรรม ศาสนะ เห็นไหม ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าหัวใจเข้มแข็ง ทำอะไรมันก็จะมีเหตุมีผลนะ ถ้าหัวใจอ่อนแอเหมือนร่างกายเลย ร่างกายคนอ่อนแอนี้ทำอะไรไม่ได้เลย เห็นไหม ร่างกายคนอ่อนแอ

แล้วสิ่งที่อ่อนแอหรือคนเข้มแข็ง เห็นไหม เขาทำวิจัยกัน ว่าคนฉลาดเป็นคนรวยน้อยนะ คนฐานะปานกลางเป็นคนรวยก็มีมากเพราะอะไร เพราะคนฉลาดใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมาก คนฉลาด คนใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แต่ถ้าคนปัญญาปานกลาง แต่รู้จักกระหมัดกระแหม รู้จักมัธยัสถ์ คนนั้นจะเป็นคนมีฐานะนะ

คนรวยๆ ไม่ใช่คนฉลาดทั้งหมดหรอก คนฉลาดเอาตัวไม่รอดก็มีเพราะอะไร เพราะใช้จ่ายเกินตัว การใช้จ่ายเกินตัว เห็นไหม นี่จิตใจว่าเข้มแข็ง เข้มแข็งของใคร ถ้าเข้มแข็งของกิเลส มันก็เห็นแก่ตัวไง มันจะเบียดเบียนคนอื่นไง เบียดเบียนคนอื่น คำว่าเบียดเบียนคนอื่นมันเป็นเรื่องโลกๆ นะ แต่ถ้าเป็นธรรมนะ มันเบียดเบียนตัวเองเพราะอะไร?

เพราะทุกข์มันอยู่ที่เรา เราจะทำอะไรก็แล้วแต่ สิ่งนั้นมันต้องย้อนกลับมาที่เรานะ ใครทำสิ่งใดต่างๆ สิ่งนั้นมันเป็นคนที่กระทำ เพราะความคิดมาจากไหน? ความคิดมันมาจากใจนะ ความคิด การกระทำมาจากไหน มาจากความรู้สึกทั้งหมด แล้วความรู้สึกอันนี้มันเป็นผลลัพธ์ไง มันเป็นผลลัพธ์ที่ว่าสิ่งต่างๆ ที่สนองตอบเข้ามา มันต้องเป็นผลลัพธ์อันนี้

ร่างกายของเรา คุณิ คนเราเกิดมาแล้วตายไป เห็นไหม คนนี้ทำความบาปหมางไว้ในสังคมแล้วตายไป ผลนั้นไปอยู่ที่ไหน ก็มาอยู่ที่โลกนี้ แต่จิตของเขาที่รับอันนี้ เรามองไม่เห็นไง เรามองไม่เห็น

เราคิดว่าทำเสร็จแล้วหมดชีวิตหนึ่งแล้วหมดสิ้นไป หมดสิ้นไปนะ แล้วเวลาเกิดขึ้นมา เราเกิดขึ้นมา คาบซ้อนเงินซ้อนทองมาก็มี เกิดมาทุกข์มายากก็มี

ในพระไตรปิฎก มีเศรษฐี ๒ คน เห็นไหม เป็นเศรษฐี เป็นสามีภรรยา กัน ทำบุญทำทานมา มหาศาลเลย แต่เวลามาผัดใจกันตอนจะเสียชีวิต ภรรยาไปเกิดเป็นลูกเศรษฐี สามีไปเกิดเป็นนายพรานป่า เวลาเกิดในชาติปัจจุบันนี้เป็นเศรษฐีด้วยกัน แต่เวลาตายไปคนหนึ่งไปเกิดเศรษฐี อีกคนหนึ่งไปเกิดเป็นนายพรานป่า แต่ก็ไปได้กันอยู่ เห็นไหม แล้วไปมีลูกมีเต้ากันจนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศนาว่าการ

คำนี้เป็นคำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในพระไตรปิฎก เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปโปรดเทศนาว่าการแล้วดึงเขากลับมาแล้ว พระภิกษุนี้จะวิจารณ์กันว่าทำไมมันเป็นอย่างนั้น มันเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์ใจ พระพุทธเจ้าบอกว่า “มันไม่มหัศจรรย์หรอก มันมีเหตุผลมาอย่างนี้ มาอย่างนี้ มาอย่างนี้ไง”

นี่ก็เหมือนกัน เขาทำของเขา มาแต่มันมีเหตุการณ์เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน บอกถ้าเราทำไปแล้วมันเป็นเรื่องของโลกๆ ที่ว่าเราได้เปรียบ เราเพื่อประโยชน์ของเรา ประโยชน์ของเรานี้มันเป็นเรื่องวัตถุนะ แต่เรื่องที่เกิดการกระทำมันเรื่องของใจ ใจมันรับผลทั้งนั้น ถ้าหัวใจเข้มแข็ง มันจะไม่ทำสิ่งนั้นไง มันจะเสียสละ คุณดี เราเสียสละ เราช่วยเหลือเขา ทางโลกบอกว่าเราเสียเปรียบ เราเป็นคนให้เขา เราเป็นคนดูแลเขา เราเป็นคนจัดการเขา สิ่งนี้หัวใจเข้มแข็งเพราะอะไร?

เพราะสิ่งนั้นโลกเขาต้องการกัน แต่เราได้ความเข้มแข็งของใจ เพราะใจมันอยู่กับคุณธรรม เห็นไหม ธรรมกันใจมันจะดูแลกัน มันจะรักษากัน มันจะดูใจคนอื่นไง เหมือนกับเราเป็นพ่อเป็นแม่ดูแลลูกเรา เราจะรักลูกเรามาก แต่เรารักลูกของเรานะ ทำไมไม่รักเสมอภาคล่ะ ลูกคนอื่นต้องรักด้วยกันสิ รักเสมอภาคไปหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นจิต จิตมันเสมอกัน เห็นไหม หลวงตาท่านพูด “ให้เห็นหน้าว่าเป็นคนเท่ากันพอ เห็นว่าเป็นคนด้วยกันนี่พอ” คนต้องช่วยเหลือกัน แม้แต่คนสัญชาติใด คนเป็นหมุ่คณะใด

คนอะไร เราจะไม่ช่วยเหลือกันเลย คนเราต้องช่วยเหลือกัน เว้นไว้แต่! เว้นไว้แต่คนพาล เห็นไหม เวลา
มงคล ๓๘ ประการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก

“อเสวนา จ พาลานํ ปณฺทิตานญจ เสวนา คบคนพาลเป็นทุกข์อย่างยิ่งเลย”

เวลาบ้านใกล้เรือนเคียงเรา ถ้ามีปัญหาที่น่าเบื่อไหม แล้วมีแต่การเบียดเบียนกัน คนพาลไง คบ
คนพาลเป็นน่าเบื่ออย่างยิ่งเลย เพราะคนพาลมันมีแต่พาลหาเรื่องกับเราตลอดไป แต่ถ้าคบบัณฑิตละ
คบบัณฑิต บัณฑิตจะพาไปสิ่งที่สิ้นกิเลสเชียวนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้เลยว่า “คบ
มิตรคินีคบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ที่นี้ปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีแล้ว เห็นไหม เพราะท่านปรินิพพานไปแล้ว
แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทว่าไว้

“ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเรา”

ธรรมและวินัยไง คือคำสั่งสอน เราเอาข้อนี้เตือนใจเรา เพราะอะไร เพราะเวลาเราคิด เราคิดถูก
หมดละ คนคิดเราต้องถูกต้องหมดเลย แต่ถ้าคิดถูกหรือผิดนะ เอาศีลธรรมมาเป็นเครื่องตรวจสอบไง
ถ้าอยู่ในศีล ๕ ปาณาติปาตา ไม่รังแกกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ลักของเขา อย่างนี้ถึงถูกต้อง

ถ้าถูกของเรา เห็นไหม มันก็พอใจทั้งนั้นละ ถ้าเราได้เปรียบ..ถูก ถ้าเราเสียเปรียบ..ผิดหมดเลย
เห็นไหม แต่ผิดถูกมันต้องเอาศีลมาเป็นการกางกั้น ศีลมันจะกางกั้นเราว่าถูกหรือผิด ถ้าถูกหรือผิดอัน
นี้ เราจะอยู่ในวงของศีล แล้ววงของสมาธิ วงของปัญญา มันจะเกิดขึ้นมา สิ่งนี้กางกั้นขึ้นมาเพื่อให้ใจเรา
พัฒนาขึ้นมา จิตถ้ามันพัฒนาขึ้นมา มันจะเป็นผู้ที่เข้มแข็งขึ้นมาตลอดไป ถ้าเข้มแข็งนะ มองเห็นหมด
นะ สิ่งต่างๆ เพราะอะไร เพราะมันเกิดกับเรา เราเคยสุขเคยทุกข์มา เราเคยผ่านโลกมา

เรามองเด็กสิ เห็นไหม เรามองเด็กๆ กิริยาอย่างนี้ต้องการอย่างนั้น ต้องการอย่างนั้น เราจะ
เข้าใจเด็กไปหมดเลย เพราะเด็กมันไร้เดียงสา มันแสดงออกตามสัญชาตคติของมัน แต่เราเป็นผู้ใหญ่ เรามี
มารยาทสังคม เราจะแสดงออกอย่างนั้นไม่ได้ เราแสดงออกไม่ได้มันก็ต้องมองอีกชั้นหนึ่ง มองอีก

ชั้นหนึ่งว่าเราแสดงออกมาอย่างนี้ เราต้องการอะไร ถ้าแสดงออกมาอย่างนี้ ผลประโยชน์ตกกับใคร ใครได้ผลประโยชน์อันนั้น เห็นไหม มันก็เป็นสภาวะแบบนั้น

นี่การส่งออกนะ จิตที่ส่งออก แล้วจิตของเราละ แล้วความคิดของเราเราส่งออก ส่งออก หมายถึงว่าถ้าคิดนะ ส่งออกหมดเลย ความคิดที่คิด ถ้าจิตมันคิดคือส่งออกแล้ว เพราะจิตไม่ใช่ชั้น ชั้นคืออารมณ์ความรู้สึกเกิดมาจากจิต แล้วจิตมันส่งออกมา มันก็ส่งออกไป เห็นไหม

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา เวลาเห็นมันเสวยอารมณ์ เสวยอารมณ์คือเวลามันคิด เวลาคิดเราจับตรงนี้ จับการที่ว่ามันเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร อุปาทานความยึดกับความคิดที่มันเกิดกับเรา เวลาเราคิดขึ้นมาเราเจ็บปวด เห็นไหม เวลาเราคิดขึ้นมา เรามีอารมณ์กับความรู้สึก ความคิดมันเกิดมาจากไหน? แล้วสิ่งใดไปยึดมัน?

ยึดความคิด สิ่งที่เป็นยึดความคิด พลังงานไปยึดความคิด เห็นไหม เพราะความคิดมันเกิดดับ ถ้าความคิดเป็นเรานะ เราคิดมา เมื่อคืนนี้เราคิดเรื่องอะไร เมื่อคืนนี้คิดเรื่องอะไร มันต้องอยู่กับเราตลอดไป สิ ต้องไม่ลืมสิ คิดอะไรโอเคียจๆ ขึ้นมา เดี่ยวลืมแล้ว ต้องจดใส่สมุดบันทึกไว้ เดี่ยวจะลืมไป เห็นไหม ความคิดมันเกิดดับเกิดดับ มันไม่ใช่เรา

แต่ถ้าไม่ใช่เรา แล้วทำไมเรามีลมหายใจอยู่ละ ทำไมเรายังมีชีวิตอยู่ละ?

จิตนี้เป็นเรา เห็นไหม แต่ความคิดมันเกิดจากจิต มันเป็นสมมุติทั้งหมด นี่ส่งออก แต่ถ้าจิตมันทำความสงบของใจเข้ามา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ พุทโธก็ได้ เข้ามา สงบเข้ามา เห็นไหม นี่มันเข้มแข็งเข้มแข็งอย่างนี้ นี่โลกกับธรรม

โลกเป็นเรื่องการบริหารจัดการ เรื่องของการบริหารจัดการ เรื่องของการใช้ปัญญา เรื่องของโลกก็ปัญหานี้มันปัญญาของโลกๆ แล้วก็ใช้ปัญญาอย่างนั้นกัน แล้วส่งเสริมกันนะ สรรเสริญกันว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์มากๆ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เรื่องนี้เป็นเรื่องโลกๆ ไม่ใช่เรื่องของธรรม!”

ถ้าเรื่องของธรรม เห็นใหม่ต้องให้มันสงบเข้ามา จิตเราสงบเข้ามา เห็นความคิดของเราเข้ามา เห็นตัวตนของเรา เห็นจิตของเรา แล้วจิตมันเสวยอารมณ์อย่างไร จับความเสวยอารมณ์ จับการสัมพันธ์กัน เหมือนกับฟ้าแลบ ฟ้าแลบมันมีไฟฟ้าใช้ไหม ไฟฟ้าवलบมันสัมผัสกันใช้ไหม มันทำอันคาบกัน มันออกมาเป็นไฟฟ้า

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดที่มันเกิด มันเกิดอย่างไร สิ่งนี้มันเกิดอย่างไร จับ.. เพราะถ้าจับได้นะ ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาเห็นการเป็นไปของใจ เหมือนกับปัญญา เห็นไหม คุณิ อาหารที่เราทำสำเร็จรูปมาแล้ว เห็นไหมที่เราตั้งกัน แยกต่างๆ นี่เป็นอาหารมาใช้ไหม มันผสมด้วยอะไร มันทำจากวัตถุดิบอะไร

จิตก็เหมือนกัน มันทำอย่างไร มันมีปฏิภิริยาอย่างไร เราจะเห็นของมัน แล้วเราแยกแยะ เราเข้าใจ ถ้าคนทำอาหารเป็น เห็นไหม แยกชนิดนี้ทำด้วยอะไร ต้มชนิดนี้ทำด้วยอะไร สิ่งผสมใช้อะไร

นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์ความรู้สึกเกิดจากอะไร เกิดจากสัญญา เกิดจากสังขาร เกิดจากเวทนา บางคนเกิดจากความรู้สึกความสุขนี้เกิดจากเวทนา บางคนเกิดจากข้อมูล เกิดจากความพึงใจ เกิดจากสัญญา เกิดจากการปรุงแต่งของเรา เกิดจากสังขาร นี่อาหารที่ปรุงออกมาเป็นรสชาติอะไรเป็นอะไร เราแยกแยะเข้าไป เห็นไหม

วิปัสสนาเข้าไปเห็นความเป็นไปของจิต มันจะย้อนกลับทำลายของมัน นี่ปัญญาเกิดอย่างนี้ นี่คือโลกุตตรปัญญา ปัญญาในศาสนาเรานี่ลึกซึ้งมาก ไม่ใช่บริหารจัดการที่เขาโม้ๆ กันนั่นหรือการบริหารจัดการมันเป็นเรื่องของโลกๆ เขา แล้วเราทำไม่ได้ จ้างใครทำก็ได้ แต่หัวใจเรานี่เราจะแก้ไขอย่างไร เราจะรักษามันอย่างไร มันจะโตขึ้นมาอย่างไร มันจะทำความสะอาดของมันอย่างไร

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ใจเข้มแข็ง ใจอ่อนแอ ถ้าเขาว่าเขาเข้มแข็ง เขาบริหารจัดการ เขาบริหารทางโลกไปนะอ่อนแอมมาก อ่อนแอเพราะมันเหยียบหัวตนเองขึ้นไป คือไม่เห็นประโยชน์ของตนไง สมบัติของเราอยู่กับเรานี้มีประโยชน์มาก เวลาอยู่กับความเคยชิน จะไม่มีคุณค่าอะไรเลย แต่เวลาทำหลุดจากมือเราไป จะมีคุณค่ามาก

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตนี้ถ้ายังไม่ตาย ยังไม่มีคุณค่า ยังไม่เห็นคุณค่าชีวิตหรือก เวลาจิตออกจากร่างไป คุณเวทดา อินทร์ พรหมเขาย้อนกลับมาดูมนุษย์สิ เขาสงสารมากนะ เพราะเวทดาเขาอวยพรกัน เวลาเขาจะตายนะ ขอให้ให้เกิดเป็นมนุษย์เถิด พบพระพุทธศาสนา จะได้ทำบุญกุศล

นี่เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีโอกาส แล้วเราลืมตัวอย่างนี้ บริหารจัดการเป็นเรื่องของโลกๆ แล้วแบกรับ แบกโลกไป แต่ลืมตัวเอง ลืมคุณค่าของชีวิต ลืมคุณค่าของหัวใจ ลืมคุณค่าของการบริหารจัดการหัวใจ ลืมคุณค่าของการย้อนกลับมาดูความสุขความทุกข์ แล้วดูคุณค่าของการวิปัสสนา ดูคุณค่าของหัวใจ ดูคุณค่าของธรรมะ ดูคุณค่าของการกระทำ เห็นไหม

นี่ที่ว่าเวทดาเขาอวยพรกัน เวลาตายแล้วขอให้เกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา เพราะเกิดเป็นมนุษย์แล้วถ้าไม่พบพระพุทธศาสนาก็เกิดเป็นมนุษย์เฉยๆ มนุษย์เฉยๆ ก็เท่ากับสัตว์ตัวหนึ่ง เพราะใช้ชีวิตเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง ถ้ามีคุณค่าของศาสนา มีคุณค่ากับทำพัฒนาหัวใจ จนเวทดา อินทร์ พรหมต้องมาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์เรา เห็นไหม เทวดาต้องการอริยสัจ เทวดาต้องการความจริง เทวดามันรู้อะไร เทวดามันก็เป็นภพชาติหนึ่ง มันก็มีแบกทุกข์อันหนึ่งเหมือนกัน แต่ธรรมะนี้แก้ไขได้ จัดการได้

นี่เข้มแข็งอย่างนี้ รู้อย่างนี้ แล้วจะเข้าใจอย่างนี้ สิ่งใดทำเป็นประโยชน์ สิ่งใดทำเป็นโทษ แต่ถ้าประโยชน์มันมีมากกว่าแล้วเป็นประโยชน์นะ โทษมันทุกอย่างมันจะมีหมด เพราะ! เพราะคนนะ เหริยภูมิ ๒ ด้าน แม้แต่มุมมอง มุมมองของหัวใจหยาบๆ มันก็มองแล้วฟังโทษ มุมมองของหัวใจที่มีวุฒิภาวะ มองแล้วส่งเสริม

คุณติ ครูบาอาจารย์องค์หนึ่ง บางองค์ศรัทธามาก โอ้โฮ..ครูบาอาจารย์ บางหมู่คณะเขาเหยียบย่ำเลยว่าครูบาอาจารย์ใช้ไม่ได้ เห็นไหม คนรักทำผืนหนัง คนชังทำผืนเสือ โลกนี้เป็นธรรมชาติของเขา ฉะนั้นการกระทำของผู้ที่มีปัญญา เห็นไหม ครูบาอาจารย์สอนประจำนะ โลกนี้คนโง่มาก ถ้าเขาติฉินนินทา เรื่องคนโง่ พุคร์ร้อยคนพันคนแสนคนก็เท่านั้น คนฉลาดคนเดียวพูดนะ คนฉลาดคนเดียวเดือนต้องฟังนะ เพราะคนฉลาดเขามีปัญญา เขาชี้ทางสว่างให้เรา ถ้าเราใช้อันนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา

เรารู้จักเด็ก รู้จักคัดแยก เราจะมีการก้าวเดินไป ถ้าไม่อย่างนั้นจะไปแบกสังคมนะ โลกธรรม ๘ ตินินินทาแล้วก้าวออกไม่ได้เลย ถ้ามันเป็นสิ่งที่คนโง่เขาคิดเขิน ฝ่าไปเลย! แต่ถ้าเป็นคนฉลาด หรือเขาคิดเพื่อก่อนแล้วได้ประโยชน์ขึ้นมา อันนี้เราต้องเอามาใคร่ครวญ ใคร่ครวญเพื่อจะให้เรามีสติ เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

คำว่า “ประมาท ประมาท” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้เป็นคำสุดท้ายเลยว่าเราอย่าใช้ชีวิตด้วยความประมาท เราอย่าทำอะไรด้วยความประมาท ความประมาทนี้ทำให้ชีวิตเราเสียหาย ความประมาทเห็นใหม่

ถ้าเรามีสติ เรามีความคิด เขาคิดเขาพูดเพื่อประโยชน์กับเรา เราคิดอันนี้มันเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา เราต้องใคร่ครวญ นี่คือธรรม นี่คือความรู้สึก นี่คือสิ่งที่ เป็นอาหารของใจ อาหารของกายอย่างหนึ่ง อาหารของใจอย่างหนึ่ง นี่เราต้องเลือก ต้องคัดแยก แล้วเราจะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งในหัวใจ เอวัง